

Wystawa Jerzy Giedroyc i jego dzieło. Dorobek Biblioteki „Kultury”

Niniejsza wystawa prezentuje ważną część dziedzictwa Jerzego Giedroycia i Instytutu Literackiego w 60. rocznicę powstania serii wydawniczej Biblioteka „Kultury”, jednej z najważniejszych kolekcji w dziejach kultury polskiej po II wojnie światowej. Pierwsze tomy z tej serii ukazały się z początkiem 1953 roku, należały do nich m.in.: „Trans-Atlantyk” Witolda Gombrowicza, „1984” George Orwella i „Zniewolony umysł” Czesława Miłosza.

W Bibliotece „Kultury” były wydane dzieła pisarzy zarówno krajowych, zza żelaznej kurtyny tj. polskich, rosyjskich, ukraińskich, jugosłowiańskich, jak również zachodnich. Seria charakteryzowała się szeroką paletą tematyczną, począwszy od książek historycznych, socjologicznych, politologicznych, a zakończywszy na literaturze pięknej, która *de facto* zadecydowała o jej prestiżu. Dzięki niej ponownie zyskały na znaczeniu takie gatunki literackie jak esej czy dziennik.

Biblioteka „Kultury” stała się miejscem, w którym nie obowiązywały nakazy cenzora, a granice wyznaczał wysoki poziom dzieła. Autorzy serii stanowili poczet wybitnych pisarzy i intelektualistów m.in.: Raymond Aron, Andrzej Bobkowski, James Burnham, Albert Camus, Józef Czapski, Maria Danilewicz Zielińska, Witold Gombrowicz, Zygmunt Haupt, Gustaw Herling-Grudziński, Marek Hłasko, Artur Koestler, Józef Mackiewicz, Czesław Miłosz, Borys Pasternak, Jerzy Stempowski, Andriej Siniawskij, Aleksander Sołżenicyn, Stanisław Vincenz, Kazimierz Wierzyński, Józef Wittlin.

Zasadniczy cel wystawy *Jerzy Giedroyc i jego dzieło. Dorobek Biblioteki „Kultury”* polega na uświadomieniu szerokiej publiczności znaczenia dziedzictwa Jerzego Giedroycia i Instytutu Literackiego, upamiętnienia wybitnych osób i zdarzeń historycznych z dziejów Polski i Europy Środkowo-Wschodniej.

Wystawa składała się z 26 plasz, na których całość materiału pokazano w układzie chronologiczno-problemowym. Nazwy plasz zostały wzięte z tytułów książek wydanych w Bibliotece „Kultury”, które symbolizują najważniejsze okresy w działalności wydawniczej Jerzego Giedroycia i Instytutu Literackiego. Plansze zawierają cytaty najważniejszych

wypowiedzi Redaktora, dzięki czemu stał się on narratorem opowieści o swojej pracy, linii politycznej i wydawanych książkach przez Instytut w latach 1946-2000.

Dzięki takiemu zabiegowi została również pokazana historia Instytutu Literackiego w jego momentach przełomowych np. 1954, 1956 czy 1968. Na planszach zostały zamieszczone najważniejsze informacje dotyczące powstania Instytutu Literackiego, jego twórców, współpracowników, autorów i działalności. Każda z plansz stanowi odrębną opowieść o zmieniającej się strategii wydawniczej Jerzego Giedroycia, przyczyn i czasami jej skutków np. w przypadku procesów pisarzy rosyjskich czy polskich za kontakty z „Kulturą”. Z jednej strony pokazane zostały dokonania, książki polskich pisarzy na uchodźstwie i w kraju, wydane przez oficynę. Z drugiej strony wystawa prezentuje także literaturę zachodnią, jak i zza żelaznej kurtyny tj. bloku wschodniego. W wystawie został wzięty pod uwagę kontekst polityczny, jaki towarzyszył wydawanym tytułom książek i ich znaczeniu w danym momencie historycznym.

Wystawa najpełniej pokazuje, iż za sprawą instynktu redaktorskiego Jerzego Giedroycia tomy Biblioteki „Kultury” z charakterystyczną jońską kolumną wpisały się na trwałe w kanon literatury polskiej i lektur polskich. Dzięki Redaktorowi „pracy u podstaw” Instytut Literacki stał się ośrodkiem myślenia o sprawach Polski, wpływającym zarówno na opinię publiczną w kraju, na emigracji, w bloku wschodnim, jak i na Zachodzie.

Materiał ilustracyjny pochodzi głównie z Archiwum Instytutu Literackiego i w wielu przypadkach jest pierwszy raz prezentowany szerokiemu odbiorcy. W wystawie zapewniony został również interaktywny dostęp do portalu: www.kulturaparyska.com.

Po raz pierwszy w dziejach Instytutu Literackiego została przygotowana wystawa w czterech wersjach językowych: w języku polskim, angielskim, francuskim i ukraińskim. Każda z wersji językowych będzie mogła być prezentowana na całym świecie, niezależnie od siebie.

Autorem i kuratorem wystawy jest dr Małgorzata Ptasieńska, zaś projekt graficzny opracował Marek Zalejski.

Producentem niniejszej wystawy jest Fundacja Kultury Paryskiej z siedzibą w Warszawie. Projekt wystawy z katalogiem *Jerzy Giedroyc i jego dzieło. Dorobek Biblioteki „Kultury”* w czterech wersjach językowych został zrealizowany dzięki dofinansowaniu ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.